

Robert Pyka
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Aktywność naukowo-badawcza Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Mija kolejny, udany rok funkcjonowania Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a biegnące lata odliczają następujące po sobie numery „Górnośląskich Studiów Socjologicznych. Seria Nowa”. Czasopismo to, którego historia sięga lat 60., wydawane w ramach nowej serii wydawniczej od 2010 roku, zyskuje nieustannie na znaczeniu. Dzięki zabiegom zespołu redakcyjnego periodyk śląskiego środowiska socjologicznego funkcjonuje na liście czasopism punktowanych, premiując swoich autorów 6 punktami w nomenklaturze Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Jest to ważne narzędzie komunikacji dla naszego środowiska naukowego, pozwalające zaznajomić szerokie grono czytelników z rezultatami aktywności badawczej pracowników Instytutu Socjologii UŚ oraz współpracującymi naukowcami z innych ośrodków.

Podobnie jak w roku minionym, 54 pracowników Instytutu Socjologii realizowało swoje zadania badawcze w obrębie 7 zakładów, w których realizowanych było łącznie 8 tematów w ramach badań statutowych (tab. 1). Można bez wątplenia stwierdzić, że Instytut Socjologii jest organizacją dojrzewającą, o czym świadczy malejąca liczba tzw. młodych pracowników nauki, przy jednoczesnym liczebnym wzroście samodzielnych pracowników naukowych. W 2015 roku 5 członków Instytutu korzystało z dotacji na tzw. badania młodych naukowców (tab. 2). W tym samym czasie Instytut zyskał 4 samodzielnych pracowników naukowych, tytuły doktora habilitowanego uzyskali bowiem: Małgorzata Suchacka, Sławomira Kamińska-Berezowska, Zbigniew Zagała oraz Robert Pyka.

Tabela 1

Zadania badawcze realizowane w ramach działalności statutowej —
„potencjału badawczego” w 2015 roku

Kierownik	Nazwa zadania
Prof. zw. dr hab. Jacek Wódz	Typy reprezentacji politycznej na szczeblu lokalnym
Prof. zw. dr hab. Kazimiera Wódz	Poczucie tożsamości społecznej a świadomość obywatelska
Prof. zw. dr hab. Kazimiera Wódz	Przeobrażenia w pomocy społecznej a potrzeby kształcenia w pracy socjalnej
Dr hab. prof. UŚ Adam Bartoszek	Diagnoza społecznych barier i dylematów działań prywatyzacyjnych w przedsiębiorstwach Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego
Prof. zw. dr hab. Marek S. Szczepański	Społeczne uwarunkowania restrukturyzacji górnośląskiego przemysłu tradycyjnego
Prof. zw. dr hab. Wojciech Świątkiewicz	Ład kulturowy w potocznych wyobrażeniach i przekazach międzypokoleniowych
Prof. dr hab. Urszula Swadźba	Zmiana ról społecznych kobiet na terenach poprzemysłowych Górnego Śląska
Prof. dr hab. Urszula Swadźba	Świadomość ekonomiczna Polaków

Tabela 2

Zadania badawcze realizowane w ramach działalności statutowej —
dotacja dla „młodych naukowców” w 2015 roku

Kierownik	Nazwa zadania
Dr Grzegorz Libor	Ubóstwo energetyczne i wodne w Walii i Anglii
Dr Katarzyna Juszczyk-Frelkiewicz	Przemiany rodziny we współczesnym świecie
Dr Justyna Kijonka	Polscy reemigranci — przyczyny powrotu i uwarunkowania procesu readaptacji
Dr Barbara Lewicka	Przestrzenie umarłych — przestrzenie żyjących. Społeczna percepcja nekropolii
Dr Karolina Wojtasik	Oficjalne media tzw. Państwa Islamskiego. Charakterystyka i analiza

Zespół Instytutu Socjologii UŚ, realizując badania w obszarze blisko 30 dyscyplin naukowych: od antropologii polityki, przez socjologię gospodarki, po pracę socjalną, utrzymał w 2015 roku wysoką dynamikę działania. Świadczyć o tym może liczba przygotowanych przez pracowników Instytutu publikacji, pośród których wskazać można 28 artykułów w punktowanych na listach ministerialnych czasopismach naukowych, 15 publikacji zagranicznych, które wraz z pozostałymi dziełami pracowników Instytutu dały łączną liczbę 183 publikacji afiliowanych na

Wydziale Nauk Społecznych UŚ. Pośród 17 opublikowanych monografii znalazły się takie pozycje, jak: *Niedokończone tożsamości społeczne — szkice socjologiczne* (Libor, Wódz, 2015); *Prosumenckie społeczeństwo a energetyka prosumencka. Problemy wdrażania innowacyjnych ścieżek rozwoju OZE* (Bartoszek, Fice, Kurowska, Sierka, 2015); *Praca — więź — integracja. Wyzwania w życiu jednostki i społeczeństwa*, będąca monografią poświęconą pamięci prof. Władysława Jachera (Swadźba, Pactwa, Żak, 2015); *Urbanism as a way of life. Trying to rediscover* (Szczepański, Gawron, Lewicka, 2015) czy *Tożsamość współczesnych Górnolęzaków. Studium socjologiczne* (Kijonka, 2015).

Dobrym wskaźnikiem potencjału naukowego są realizowane projekty badawcze, które odzwierciedlają zdolność jednostki do pozyskiwania zewnętrznych zasobów finansowych na realizację autorskich projektów badawczych. Z projektów realizowanych w Instytucie w 2015 roku wymienić należy następujące:

1. „Tożsamość miasta i jego mieszkańców a przestrzeń publiczna. Studium trzech miast”. Projekt kierowany przez dra hab. prof. UŚ Tomasza Nawrockiego, który uzyskał grant w ramach programu Opus 5.
2. „Patterns of Resilience during Socioeconomic Crises among Households in Europe”, pod kierownictwem prof. zw. dr hab. Kazimierzy Wódz, finansowany ze środków 7. Ramowego Program Komisji Europejskiej.
3. „Społeczeństwo prosumenckie — prosumencka energetyka”, finansowany z Funduszy Norweskich oraz środków EFSS projekt, którego liderami są dr hab. Edyta Sierka oraz dr hab. prof. UŚ Adam Bartoszek.
4. „The economic awareness of the young generation of Visegrad countries”, projekt kierowany przez prof. dr hab. Urszulę Swadźbę, realizowany przy wsparciu finansowym w ramach Visegrad Standard Grant.

Silne zakorzenienie Instytutu w regionie przejawia się w jego służebnej roli względem społeczności lokalnych. Zadanie to jest realizowane w formie wsparcia jednostek samorządu terytorialnego i jego podmiotów przez dostarczanie rzetelnej wiedzy, przygotowywanie ekspertyz oraz badań wspomagających procesy decyzyjne i kształtowanie lokalnych i regionalnych polityk publicznych. Pośród podmiotów, na rzecz których realizowano w 2015 roku badawcze prace zlecone, były takie instytucje, jak Urząd Miasta Katowice, Urząd Miasta Ruda Śląska, Międzynarodowy Instytut Dialogu i Tolerancji im. Jana Karskiego, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych, a nawet Najwyższa Izba Kontroli.

Istotną częścią życia naukowego jest wymiana poglądów i dyskusja nad wynikami realizowanych badań prowadzona podczas konferencji naukowych, które pozwalają na weryfikację i krytyczną analizę wyciąganych wniosków. Sympozja naukowa, konferencje i seminaria to także doskonała okazja do zapoznania się z aktualnymi osiągnięciami w danej dyscyplinie oraz szansa na promocję własnych prac badawczych. W roku 2015 pracownicy Instytutu Socjologii wygłosili swoje referaty na 146 konferencjach naukowych, z których 17 odbyło się poza granicami kraju. Instytut Socjologii był także inicjatorem istotnych wydarzeń naukowych, w 2015 roku bowiem zorganizowano w nim 3 krajowe i 2 międzynarodowe konferencje naukowe. „Rewitalizacja i ożywianie centrum miasta w kontekście

równoważenia procesów suburbanizacji” to temat międzynarodowej konferencji, zwołanej 11 czerwca 2015 roku w nowo otwartym Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach, w której udział wzięło ponad 80 gości z kraju i zagranicy. „Work — Consumption — Enterprise. The economic awareness of the young generation of Visegrad countries” to tytuł międzynarodowej konferencji, która odbyła się na Uniwersytecie Śląskim 4 listopada 2015 roku. Krajowe konferencje zorganizowane w Instytucie Socjologii poświęcone były tematom: „Rozwój w czasach kryzysu — polskie i europejskie wyzwania” (25—26 czerwca 2015); „Społeczeństwo prosumenckie — prosumencka energetyka” (29 września 2015); „Oblicza współczesnego terroryzmu” (14—18 grudnia 2015).

Realizowana konsekwentnie od kilkudziesięciu lat aktywność naukowa Instytutu Socjologii nadała temu ośrodkowi istotną wagę i autorytet w polskim i zagranicznym środowisku socjologicznym. Świadczy o tym obecność pracowników Instytutu w międzynarodowych sieciach badawczych (OLA, N-CORP, SOWOSEC, CEEPUS), komitetach redakcyjnych polskich i zagranicznych czasopism naukowych oraz organizacjach naukowych i różnego rodzaju gremiach doradczych i eksperckich, w tym w Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych.

Trudno w tak krótkim opracowaniu ukazać różnorodność i bogactwo aktywności Instytutu Socjologii, gdyż jest to organizacja żywa, pulsująca wieloma inicjatywami jej pracowników. Aby wspomnieć chociażby o kilku z nich, można przywołać zainaugurowane w 2015 roku Akademickie Centrum Sukcesu (AkCeS), będące efektem współpracy Instytutu Socjologii, Ambasady Francji w Warszawie oraz Agencji Uniwersyteckiej ds. Frankofonii. AkCeS stanowi nowoczesne laboratorium z zakresu nauk społecznych, wyposażone w najnowszy sprzęt multimedialny i telekomunikacyjny, pozwalający na prowadzenie innowacyjnych zajęć, warsztatów i seminariów, z możliwością dyfuzji informacji i obrazu w sieci oraz korzystania z zasobów innych tego rodzaju ośrodków w Europie. Centrum jest także pracownią dedykowaną uruchomionej w 2015 roku nowej specjalności na studiach drugiego stopnia: „kariery europejskie w administracji i biznesie”. Jednym z wykładowców tej specjalności jest zatrudniony w tym celu dr Sebastien Bauvet z Francji, pełniący również funkcję opiekuna AkCeS.

Od dwóch lat dr Renata Jankowska, pracownik Zakładu Socjologii Polityki, prowadzi Akademię Dyplomacji, stanowiącą prestiżową ofertę edukacyjną Uniwersytetu Śląskiego. Akademia jest dedykowana wszystkim tym, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę i kompetencje w zakresie relacji międzynarodowych oraz protokołu dyplomatycznego.

Inną wartą wspomnienia inicjatywą są uruchomione przez profesora Adama Bartoszkę dwusemestralne studia podyplomowe „Społeczeństwo Prosumenckie — Prosumencka Energetyka”. Studia te stanowią innowacyjną ofertę edukacyjną, łączącą zagadnienia z wielu dziedzin, w tym ochrony środowiska, socjologii, prawa, ekonomii oraz problematyki technologicznej.

Zmieniające się otoczenia prawne i finansowe nauki polskiej, nowe tendencje demograficzne oraz oczekiwania rynku edukacyjnego stanowią kluczowe wyzwania, przed którymi staje obecnie Instytut Socjologii UŚ. Jak do tej pory dobrze

odrabia on swoją lekcję, antycypując zmiany i podejmując właściwe działania adaptacyjne. Jest to przede wszystkim zasługa jego pracowników, którzy stanowią zwarty zespół, wykazujący się dużą kreatywnością i zaradnością. Są to jednocześnie ludzie rozumiejący wagę pracy socjologa, który współuczestniczy w tworzeniu społecznej samoświadomości.

Katowice, 14 maja 2016 r.

Literatura

- Bartoszek A., Fice M., Kurowska E., Sierka E., 2015: *Prosumenckie społeczeństwo a energetyka prosumencka. Problemy wdrażania innowacyjnych ścieżek rozwoju OZE*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kijonka J., 2015: *Tożsamość współczesnych Górnoślązaków. Studium socjologiczne*. Katowice: Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”.
- Libor G., Wódz J., 2015: *Niedokończone tożsamości społeczne — szkice socjologiczne*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Swadźba U., Pactwa B., Żak M., 2015: *Praca — więź — integracja. Wyzwania w życiu jednostki i społeczeństwa. Monografia poświęcona pamięci prof. zw. dr. hab. Władysława Jachera*. T. 1—2. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Szczepański M.S., Gawron G., Lewicka B., 2015: *Urbanism as a way of life. Trying to rediscover*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.